

สรุป' อภิปรายผล และเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมการสอนของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. ตามแผนการสอนจริยศึกษา หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในการจัดกิจกรรมตามแผนการสอนจริยศึกษา ฉบับปรับปรุงแก้ไข พุทธศักราช 2525 ในโรงเรียนขนาดต่างกัน อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี งานวิจัยนี้มีสมมติฐานการวิจัยว่า พฤติกรรมการสอนของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก ในการจัดกิจกรรมตามแผนการสอนจริยศึกษาไม่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนจริยศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัด สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ปีการศึกษา 2525 ใช้วิธีสุ่มแบบแยกประเภท (Stratified Random Sampling) เป็นครูโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1. แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยการปรับจุดประสงค์การเรียนรู้มาเป็นพฤติกรรมการสอนของครู ประกอบด้วยรายการพฤติกรรม 7 ประเภท คือ กิจกรรมที่ครูและนักเรียนกระทำร่วมกัน กิจกรรมที่ครูเป็นผู้ชี้แนะและผู้เรียนทำตามลำพัง การเน้นกระบวนการกลุ่ม การควบคุมชั้น

และบรรยากาศในชั้นเรียน การใช้สื่อการสอนและพฤติกรรมของครูก่อนสิ้นสุดการสังเกต ค่าความเที่ยงของการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในการจัดกิจกรรมตามแผนการ สอนจริยศึกษา คือ 0.84 และ 0.87

2.2 แบบการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียน และการวัดผลของแผนการสอนจริยศึกษา ฉบับปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผู้วิจัยสร้างเอง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยเข้าสังเกตการสอนของตัวอย่างประชากรทั้ง 15 คน ๆ ละ 4 ครั้ง รวมทั้งหมด 60 ครั้ง ๆ ละ 20 นาที ในการสังเกตนี้ ผู้วิจัยบันทึกผลการสังเกต ด้วยระบบ Sigma System คือ บันทึกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นทันทีในช่วง 5 นาที โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมในแบบสังเกต และไม่บันทึกพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก ในช่วงเวลาสังเกตเดียวกัน

3.2 นำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนการสอนจริยศึกษา ฉบับปรับปรุงแก้ไขไปให้ตัวอย่างประชากร ตั้งแต่เริ่มไปติดต่อขอ สังเกตการสอน เพื่อให้บันทึกความคิดเห็นหลังจากจบการสอนแต่ละแผน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้อ่านค่าเฉลยและ เปรียบเทียบความแตกต่างของค่า เฉลย โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมการจัดกิจกรรมตามแผนการสอนจริยศึกษา แยกตามประเภท ของพฤติกรรม พบว่า พฤติกรรมที่ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติมากที่สุดคือ พฤติกรรมประเภท ก. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูและนักเรียนกระทำร่วมกัน ($\bar{x} = 5.28$) รองลงมา

ตามลำดับได้แก่ กิจกรรมที่ครูให้นักเรียนทำตามคำสั่ง ($\bar{X} = 2.42$) กิจกรรมการ-
เรียนการสอนที่ครูเป็นผู้นำ ($\bar{X} = 2.36$) พฤติกรรมของครูก่อนสิ้นสุดการสังเกต
($\bar{X} = 1.59$) การควบคุมชั้นและบรรยากาศในชั้นเรียน ($\bar{X} = 1.58$) การใช้สื่อการสอน
($\bar{X} = 1.24$) ส่วนพฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุด คือ พฤติกรรมประเภท ง. การ-
เนนกระบวนการกลุ่ม ($\bar{X} = 0.97$)

2. พฤติกรรมประเภท ก. กิจกรรมที่ครูและนักเรียนกระทำร่วมกัน พบว่า
พฤติกรรมที่ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูสนทนาซักถามด้วยคำถามที่มีคำว่า ใคร
อะไร ที่ไหน เมื่อไร ไช้ไหม ($\bar{X} = 8.86$) รองลงมาคือ ครูสนทนาและซักถามด้วย
คำถามที่มีคำว่า อย่างไร เหตุใด ทำไม เพราะอะไร ($\bar{X} = 5.93$) ส่วนพฤติกรรม
ที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ครูวางสถานการณ์เพื่อให้นักเรียนช่วยกันแก้ปัญหา ($\bar{X} = 2.53$)

3. พฤติกรรมประเภท ข. กิจกรรมที่ครูเป็นผู้นำ พบว่า พฤติกรรมที่ครู
ส่วนใหญ่ปฏิบัติคือ ครูขอยกตัวอย่างให้นักเรียนกล่าวพูด กล่าวทำ กล่าวแสดงความคิดเห็น
($\bar{X} = 8.7$) ส่วนพฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ครูตรวจผลงาน การบ้าน และ
แบบฝึกหัด ($\bar{X} = 0.2$)

4. พฤติกรรมประเภท ค. กิจกรรมที่ครูให้นักเรียนทำตามคำสั่ง พบว่า
พฤติกรรมส่วนใหญ่ที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูให้นักเรียนพูดชี้แจงหรือแสดงความคิดเห็น
โดยอิสระ ($\bar{X} = 6.8$) ส่วนพฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ครูให้นักเรียนจดงาน
คัด เขียนข้อความลงสมุด ($\bar{X} = 0.53$)

5. พฤติกรรมประเภท ง. การเนนกระบวนการกลุ่ม พบว่า พฤติกรรม
ที่ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูให้นักเรียนทำงานกลุ่ม ($\bar{X} = 1.73$) โดยให้นักเรียน
วิพากษ์วิจารณ์ ตัดสิน และสรุปหาคำตอบ ($\bar{X} = 1.53$) ส่วนพฤติกรรมที่ครูปฏิบัติ
น้อยที่สุดคือ ครูไม่ตองคอยควบคุมนักเรียนก็สามารถทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี ($\bar{X} =$
0.1)

6. พฤติกรรมประเภท จ. การควบคุมชั้นและบรรยากาศในชั้นเรียน พบ
ว่าพฤติกรรมส่วนใหญ่ที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูพูดหรือแสดงท่าทางพอใจ ชมเชย เมื่อ
นักเรียน พูด ถาม หรือทำกิจกรรมถูกต้อง ($\bar{X} = 5.8$) ส่วนพฤติกรรมที่ครูปฏิบัติ
น้อยที่สุดคือ ครูนั่งทำงานที่โต๊ะ นั่งอ่าน มั่งพัก หรือคุยกับคนอื่น ($\bar{X} = 0.06$)

7. พฤติกรรมประเภท ฉ. การใช้สื่อการสอน พบว่า พฤติกรรมที่ครูส่วนใหญ่

ใหญ่ปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับวัย สติปัญญาและประสบการณ์ของนักเรียน ($\bar{X} = 2.4$) ส่วนพฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ การใช้เกมเป็นสื่อการสอน ($\bar{X} = 0.13$)

8. พฤติกรรมประเภท ข. พฤติกรรมของครูก่อนสิ้นสุดการสังเกต พบว่า พฤติกรรมที่ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูวัดผลการเรียนโดยการซักถาม ส่วนพฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ครูบันทึกการวัดผลตามตารางที่กำหนดไว้ในแผนการสอน ($\bar{X} = 0.1$)

9. เปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามแผนการสอนจริยศึกษา ฉบับปรับปรุงแก้ไข ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ผลปรากฏว่า พฤติกรรมการจัดกิจกรรมตามแผนการสอนจริยศึกษาของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาดไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ซึ่ง เป็นไปตามสมมติฐาน

10. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับแผนการสอนจริยศึกษา ฉบับปรับปรุงแก้ไข ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ผลปรากฏว่า ครูที่สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นว่า จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียน และการวัดผลของแผนการสอนจริยศึกษา ฉบับปรับปรุงแก้ไข ทุกเรื่องใช้ได้และไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

อภิปรายผล

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูในการจัดกิจกรรมตามแผนการสอนจริยศึกษา พบว่า พฤติกรรมที่ครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ปฏิบัติมากที่สุดคือ พฤติกรรมที่ครูและนักเรียนกระทำร่วมกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูปฏิบัติกิจกรรมตรงตามแผนการสอน ซึ่งผู้วิจัยพบว่า แผนการสอนจริยศึกษาทุกแผนได้เสนอกิจกรรมให้ครูทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียน และเสนอกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง ครูผู้สอนส่วนใหญ่เข้าใจและเห็นความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอนว่า มีส่วนส่งเสริมในเรื่องคุณภาพทางการ

เรียนของนักเรียนจึงเต็มใจปฏิบัติกิจกรรมที่แผนการสอนเสนอแนะ ซึ่งนับว่าเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมแล้ว ดังที่ สุนัน อมรวิวัฒน์ (2524 : 5-6) ได้เสนอแนะไว้ว่า ในการจัดกิจกรรมการสอนที่ดี ควรเราให้ยูเรียนได้แสดงออก และมีส่วนร่วมเรียน เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนควยวิธีที่ถูกตอง กรมวิชาการ (2521 : 3) ได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับ การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่จะให้ยูเรียนบรรลุเป้าหมายตามจุดประสงค์ที่วางไว้ว่า ให้ยูเรียนศึกษาคุณค่าของตัวเองในมากที่สุด ยิ่ง เป็นประสบการณ์ตรง ได้ปฏิบัติจริง ได้ทดลองคนควยยิ่งดี นอกจากนี้ยัง เน้นให้ทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน ฉะนั้นการให้ทำงานเป็นกลุ่ม การให้โคออปเรตและหาค่าตอบหรือแก้ปัญหา โดยเอาสภาพทองถิ่นมา เป็นขอมูลในการเรียนการสอนได้ยิ่งดี ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ ขอมูล การจัดกิจกรรมตามแผนการสอนจริยศึกษาของครูในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด จึงนับได้ว่า เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีที่ให้ยูเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ได้เกิดการเรียนรู้ในลักษณะของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ตรง เป้าหมาย พร้อมควยความสมัครใจของยูเรียนที่คิดตามการสอนตั้งแต่ต้นจนจบบทเรียน พฤติกรรมที่ครูและนักเรียนกระทำร่วมกันนี้ มีแนวโน้มที่ดีเป็นไปตามหลักสูตร- ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

ส่วนพฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ การเนนกระบวนการกลุ่ม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครู เนนกิจกรรมที่ครูและนักเรียนกระทำร่วมกัน เป็นกลุ่มใหญ่พร้อมกันไปทั้งชั้น นักเรียนจึงไม่มีใครได้มีโอกาสทำงานเป็นกลุ่มย่อย ยูวิจัยให้ข้อสัง เกตว่าอาจเป็นเพราะครูเห็นว่า เด็กยัง เล็กเพิ่ง เริ่มเรียน ยังไม่รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น หรือ อาจเป็นเพราะว่าครูยังไม่มีความรู้ เรื่องกระบวนการกลุ่มเพียงพอ จึง เกรงว่าจะทำไม่ได้ ทั้งยัง เป็นภาระหนักของครูในการจัดให้มีกิจกรรมประเภทนี้ ครูเกรงว่าจะล้มเหลว ดังผลการวิจัยของกระทรวงศึกษาธิการ (2525 : 51 - 67) สรุปว่า การสอน โดยการปรับพฤติกรรมโคผล เหนือกว่าการสอนโดยการสร้าง เสริม เจตคติในการสอน จริยศึกษาระดับประถมศึกษา ขอมูลนี้จึง เป็นสิ่งยืนยันที่สอดคล้องว่าการใช้กระบวนการกลุ่มยังไม่ประสบผลเท่าที่ควร และจากการศึกษาแผนการสอนจริยศึกษา ยูวิจัยพบว่า แผนการสอนก็ไม่ได้ เน้นในเรื่องกระบวนการกลุ่มเช่นกัน ทั้ง ๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการ (2521 : 44) เสนอว่าการแบ่งกลุ่มย่อย ๆ จะช่วยสร้างนิสัยเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว ยอมรับฟังความคิดเห็นของยูรวมงาน ฯลฯ อันเป็นลักษณะที่ดีให้เกิดขึ้น โดยที่

เก็กไม้รวัก สมพงษ์ จิตระดับ (2525: 57) กลางถึงบทบาทของครูประถมศึกษาตอนต้นว่า ครูอาจต้องช่วยเหลือและให้คำแนะนำมากในการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่ม การสรุปบทเรียนและแนวความคิดรวบยอด ครูต้องคำนึงถึงความพร้อมของนักเรียนประกอบด้วย บางครั้งครูจึงต้องมีความตั้งใจและอดทนในเรื่องทักษะต่าง ๆ ของเด็กที่ยังไม่พร้อมจากการเปรียบเทียบการสอนวิชาศีลธรรม หน่วยคุณธรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัย โดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และวิธีสอนแบบธรรมคา พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการกลุ่มสัมพันธ์ มีแนวโน้มที่จะพัฒนาทางานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีทัศนคติเปลี่ยนไปในทางที่ดี และสามารถจดทัศนคติไว้ได้นานกว่าที่เรียนโดยวิธีธรรมคา (สุภาพรรณ พวง-จันทร์ เพชร 2520: 9) ดังนั้น ครูที่สอนจริยศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาควรจะได้จัดกิจกรรมการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ให้มากขึ้น และถ้าเป็นไปได้ควรให้ครูแสดงพฤติกรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มใหญ่ของยิ่งขึ้น

2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการจัดกิจกรรมตามแผนการสอนจริยศึกษาของครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ ครูที่สอนจริยศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด สามารถปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ทุกประเภท ที่เสนอแนะไว้ในแผนการสอนจริยศึกษา ฉบับปรับปรุงแก้ไขได้มากขึ้น เป็นลักษณะเดียวกันโดยทั่วไป แต่หากพิจารณาในรายละเอียดจะพบความแตกต่างที่ระดับของการเกิดพฤติกรรมว่าในโรงเรียนขนาดใหญ่ครูแสดงพฤติกรรมในการจัดกิจกรรมมากกว่าในโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก ผู้วิจัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมที่ครูในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาดปฏิบัติดังนี้

2.1 พฤติกรรมประเภท ก. กิจกรรมที่ครูและนักเรียนกระทำร่วมกัน พบว่า

2.1.1 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุด คือครูสนทนาและซักถามนักเรียนด้วยคำถามที่มีคำว่า ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไร ใหน และพฤติกรรมรองลงมา คือครูสนทนาซักถามนักเรียนด้วยคำถามที่มีคำว่า อย่างไร เหตุใด ทำไม เพราะอะไร ทั้งนี้เพราะครูจัดกิจกรรมตามแผนการสอน ซึ่งทุกเรื่อง เสนอให้ครูและสนทนาซักถามกัน และกิจกรรมการสนทนาซักถามนี้ช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ จิตรา ทองเกิด

และคุณะ (2526: 23) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมและจริยธรรม
 ขอบหนึ่งว่า ต้องสอนให้เกิดความเข้าใจเพื่อให้นักเรียนเกิดความคิดในทางสติปัญญา
 จริยธรรมในทางขวาง มีเหตุผล ผู้วิจัยเห็นว่า การสนทนาซักถามความรู้ ความจำและ
 ท่อช่วยการซักถามหาเหตุผลจะทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์อย่างมาก ระหว่างครูและ
 นักเรียน ทำให้มีความเป็นกันเอง มีการสะท้อนกลับ เกิดขึ้นตลอดเวลาทำให้นัก
 เรียนทุกคนมีโอกาสและพร้อมที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเอง เมื่อรับฟังความคิดเห็นของ
 ผู้อื่น เป็นการสื่อความหมายสองทาง (Two-Way Communication) ทั้งยังเป็นส่วน
 หนึ่งของการอภิปรายและพยายามหาคำตอบด้วยตนเอง นอกจากนี้พฤติกรรมการสนทนา
 ซักถามที่ครูแสดงมากที่สุดในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบว่า ครูได้เปลี่ยนแนวการสอนไปจาก
 เกมที่ครูเป็นผู้บรรยาย ทั้งผลการวิจัยของ เพ็ญจันทร์ กุประเสริฐ (2513: บทคัดย่อ)
 และปราณี วิสุรวานิชย์ (2515: บทคัดย่อ) ที่พบว่า ครูส่วนใหญ่ยังนิยมใช้การสอนศีล-
 ธรรมแบบเกมคือ บรรยายมากกว่าวิธีอื่น การสอนด้วยวิธีนี้เป็นการสอนที่มีลักษณะ
 Directive Teaching ซึ่ง เปาโลนทร์ ว่าเป็นการลดคุณค่าของมนุษย์และจำกัดเสรี-
 ภาพในการเรียนรู้ (อานวย ทะพิงค์แก และชยันต์ ชุมวิสูตร 2522: 39 - 40)

2.1.2 พฤติกรรมประเภท ก. กิจกรรมที่ครูและนักเรียนกระทำ
 ร่วมกัน ข้อที่ครูในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาดปฏิบัติกันมากที่สุดคือ ครูสร้างสถานการณ์เพื่อให้นัก-
 เรียนช่วยกันแก้ปัญหา ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูมุ่งเน้นการสนทนาซักถามความรู้ ความ
 จำ อันเป็นพื้นฐานเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การคิดหาเหตุผลในการแก้ปัญหา ซึ่งปฏิบัติไ้คงยาก
 มากกว่าการให้นักเรียนฝึกปฏิบัติจริง ครูอาจจะคิดว่า เกิดขึ้นประถมศึกษาปีที่ 1 ย้งเล็ก
 เกินไปที่จะปฏิบัติกิจกรรมนี้ได้ ทั้งนี้เพราะครูอาจตั้งความหวังไวสูงว่า เด็กเล็ก ๆ จะต้อง
 คิดแก้ปัญหาคาง ๆ ได้ เช่นผู้ใหญ่ ผู้วิจัยเห็นว่า การสร้างสถานการณ์เพื่อให้นักเรียนช่วย
 แก้ปัญหานี้เป็นสิ่งจำเป็นและเห็นควยกับ คำหมาน คนใจ (2524: 43) ที่กล่าวว่า
 การสอนให้คนคิดเป็นหรือมีปัญญาต้องสอนภาคปฏิบัติ คือสอนให้คนตัดสินใจเองบ่อย ๆ อย่า
 คัดสินใจแทนนักเรียน ดังนั้นการที่ครูสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนช่วยกันแก้ปัญหา จะเป็น
 การกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความฉงนจนใคร่คิด เพื่อตอบสนองความอยากรู อยากรู้เห็นอัน
 เป็นธรรมชาติของมนุษย์ และสามารถปรับแก้วิถีทางหน้าทันโลกได้ตลอดเวลา

2.2 พฤติกรรมประเภท ข. กิจกรรมที่ครูเป็นผู้นำ พบว่า

2.2.1 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูใช้ลดหย่อนค่ากระตุ้น

ให้นักเรียนกล้าพูด กล้าทำ กล้าแสดงความคิดเห็นมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ยังไม่คุ้นเคยกับครู เพื่อน และโรงเรียน ทั้งยังไม่คุ้นเคยกับการเรียน หรือการตอบคำถามผู้อื่น ยังมีประสบการณ์น้อยและอยุ่วงแคบ อีกประการหนึ่งสภาพการเลี้ยงดูทางบ้านอาจมีส่วนทำให้นักเรียนกล้าพูด กล้าทำ กล้าแสดงความคิดเห็นแตกต่างกัน ผู้วิจัยเห็นว่าพฤติกรรมเช่นนี้มีแนวโน้มที่ดี เพราะถ้าครูไม่กระตุ้นหรือพยายามเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นก็คือ ครอบงำหรือบดขยี้

2.2.2 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติที่น้อยที่สุดคือ ครูตรวจผลงาน การบ้านและแบบฝึกหัด ที่เป็นเช่นนี้เพราะลักษณะวิชาวิจัยศึกษา เน้นการปฏิบัติ การสร้างลักษณะนิสัยที่ดี ในแผนการสอนก็เสนอแนะให้มีกิจกรรมที่น้อย อีกประการหนึ่ง เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ยังไม่มีทักษะในการเขียนและทำแบบฝึกหัด ดังนั้นครูจึง แสดงพฤติกรรมที่น้อยที่สุด

2.3 พฤติกรรมประเภท ค. กิจกรรมที่ครูให้นักเรียนทำตามลำพัง พบว่า

2.3.1 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูให้นักเรียนพูซ้ำใจ หรือแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ ทั้งนี้สอดคล้องกับพฤติกรรมขอ 2.2.1 ดังกล่าวแล้ว เพราะกิจกรรมที่แผนการสอนเสนอแนะไว้สอดคล้องสัมพันธ์กัน ผู้วิจัย เห็นว่าการที่ครูให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ จะช่วยให้ทราบว่านักเรียนเขาใจบทเรียนนั้นถูกต้องหรือไม่ ฉะนั้นไม่ถูกต้องก็สามารถแก้ไขให้ถูกต้อง เพื่อให้นักเรียนนำเอาความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับอย่างถูกต้อง เหมาะสมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

2.3.2 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติที่น้อยคือ ครูให้นักเรียนจดงาน คัด เขียนข้อความที่เรียนลงสมุด ก็คง เนื่องมาจากการเรียน เน้นการฝึกปฏิบัติและให้มีความเข้าใจและเจตคติที่ดี ครูจึงไม่ให้ความสำคัญของการคัดลอก ทองจำ

2.4 พฤติกรรมประเภท ง. การเน้นกระบวนการกลุ่ม พบว่า

2.4.1 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูให้นักเรียนทำงานกลุ่มมากกว่ารายบุคคล งานกลุ่มที่ให้ทำคือ กลุ่มใหญ่ทั้งห้อง ไม่ได้นั้นกลุ่มย่อยหรือรายบุคคล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจำนวนนักเรียนในห้องเรียนมีมาก ครูจึงไม่สามารถที่จะสอน

เป็นรายบุคคลได้ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความคิดเห็นสอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับขนาดของชั้นเรียนว่า ครูในชั้นเรียนขนาดเล็กมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าครูที่สอนในชั้นเรียนขนาดใหญ่ ครูส่วนใหญ่ไม่ใช่โอกาสที่มีนักเรียนจำนวนน้อย เพื่อทำการสอนแบบรายบุคคล การสอนจึงมักเป็นแบบธรรมดา คือ สอนไปพร้อม ๆ กันทั้งชั้น เมื่อผู้วิจัยศึกษาแผนการสอนก็พบว่าไม่ได้นำให้ชีวิตจริงมา

2.4.2 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ครูไม่ค่อยคอยควบคุมนักเรียนที่สามารถทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี ซึ่งหมายความว่าครูจะต้องคอยควบคุมนักเรียนมากเพื่อให้เด็กเรียนทำงานร่วมกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ยังเล็ก ยังไม่รู้จักการทำงานร่วมกันหรือยังไม่ได้รับการฝึกให้วินัยในตนเอง หรือการทำงานเป็นกลุ่ม

2.5 พฤติกรรมประเภท จ. การควบคุมชั้นและบรรยากาศในชั้นเรียนพบว่า

2.5.1 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูพูดหรือแสดงท่าทางพอใจ ชมเชย เมื่อนักเรียนพูด ตาม หรือทำกิจกรรมถูกต้อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคำชี้แจงก่อนให้แผนการสอนได้เสนอแนะว่า ครูจำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจ โดยหาสิ่งเร้าใจให้เห็นความสำคัญและทำให้เด็กอยากปฏิบัติและหลังจากเด็กได้ปฏิบัติไปแล้วก็ควรมีการเสริมกำลังใจด้วยวิธีการต่าง ๆ (กรมวิชาการ 2525: 1) ด้วยเหตุนี้ครูจึงมีพฤติกรรมทั้งกล่าวปรากฏให้เห็นอย่างมาก ผู้วิจัยเห็นว่า การเสริมกำลังใจ เป็นทักษะการสอนที่ประหยัคใช้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ โดยไม่รบกวนใคร ประการสำคัญยังทำให้สุขภาพจิตของนักเรียนดีขึ้น

2.5.2 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ครูนั่งทำงานที่โต๊ะนั่งอ่าน นั่งพัก หรือคุยกับคนอื่น ที่เป็นเช่นนี้เพราะครูของทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียนตามแผนการสอน ไม่ใช่ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหรือคัดลอกข้อความปฏิบัติ ทั้งพฤติกรรมที่ครูเคยปฏิบัติกันมา เมื่อครูปฏิบัติตามกิจกรรมในแผนการสอน ครูจึงไม่มีเวลาแยกไปนั่งทำงานตามลำพัง หรือแม่แต่ตรวจผลงานเด็ก ทั้งนี้อธิบายแล้วในข้อ 2.2.2

2.6 พฤติกรรมประเภท ฉ. การใช้สื่อการสอน พบว่า

2.6.1 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับวัย สติปัญญา และประสบการณ์ของนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูทำตามแผนการสอนที่ได้เสนอแนะไว้และเมื่อนำมาใช้นักเรียนก็สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้และเข้าใจดี สื่อการสอนที่ครูนำมาใช้มากได้แก่ นิทานและเพลงซึ่งพบว่า ครูประถมศึกษาส่วนใหญ่อ่านเพลงได้ แต่มีปัญหาและอุปสรรคในการใช้ เพลงประกอบการสอนคือ ครูทราบเนื้อร้องแต่ไม่ทราบทำนองเพลง จากคำชี้แจงการใช้แผนการสอนจริยศึกษา ระบุว่า หากเพลงที่เสนอไว้ครูสอนไม่สามารถจะร้องได้ ก็อาจใช้เทปหรือใช้วิธีอ่านเนื้อเพลง แล้วสนทนาสาระสำคัญของเนื้อเพลงให้เด็กเข้าใจก็ได้ แต่ไม่ควรทิ้งไปโดยไม่สอนเลย (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2525 : 3) การใช้วิธีอ่านเนื้อเพลงนั้น ผู้วิจัยและครูผู้สอนมีความเห็นสอดคล้องว่าไม่น่าสนใจ ไม่สร้างความสนใจให้มีการสนทนาโต้ตอบ ดังนั้นจึงพบว่ามีการบางท่านได้คัดแปลงหาเพลงที่สอดคล้องกับบทเรียนมาสอนแทนที่มีเสนอแนะไว้ในภาคผนวก

2.6.2 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ การใช้เกมเป็นสื่อการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูเห็นว่า จัดไม่สะดวก เพราะมีสิ่งที่ไม่เอื้ออำนวย เช่น ห้องเรียนคับแคบหรือเกรงจะทำให้เสียงดังรบกวนห้องข้างเคียง และยังเห็นว่าเป็นการเสียเวลา ทั้งยังเพิ่มภาระที่ต้องดูแลเอาใจใส่นักเรียนตลอดเวลา โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีนักเรียนมาก ผู้วิจัยเห็นว่า เกมมีความสำคัญมากในการเสริมสร้างคุณธรรม ดังที่ พูนสุข มุขย์สวัสดิ์ (2525 : 78) กล่าวว่า เกมเป็นทั้งกิจกรรมและวิธีการที่จะสร้างประสบการณ์ให้ผู้เล่นได้เรียนรู้ รับรู้ เกิดความคิดความเข้าใจและปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้ นอกจากจะได้ออกกำลังกายเสริมสร้างพละนามัยให้สมบูรณ์ ได้ใช้สติปัญญาฝึกความสังเกตและไหวพริบในการแก้ปัญหา ได้สนุกสนานเพลินเพลิน ผ่อนคลายอารมณ์ตึงเครียดได้ปรับตัวเข้ากับหมู่คณะ และยังช่วยส่งเสริมให้ผู้เล่นมีความเจริญทางจิตใจ โดยปลูกฝังให้มีคุณธรรมอันจำเป็นแก่การเป็นพลเมืองที่ดีด้วย

2.7 พฤติกรรมประเภท ช. พฤติกรรมก่อนสิ้นสุดการสังเกต

พบว่า

2.7.1 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูวัดผลโดยการซักถาม ทั้งนี้เพราะเป็นวิธีที่ง่าย สะดวก และสามารถวัดได้ทันทีเมื่อสิ้นสุดการเรียน แต่

ก็เป็นเพียงวัดความรู้ความเข้าใจ ซึ่งก็สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการเรียนที่ใช้การซักถามในการพิจารณาความนิยมและความคิดของผู้ตอบ

2.7.2 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ครูบันทึกการวัดผลตามตารางที่กำหนดไว้ในแผนการสอน ทั้งนี้เป็นเพราะครูไม่ได้ปฏิบัติให้เห็นในช่วงเวลาที่สังเกต และผู้วิจัยได้สังเกตเห็นเองจากบันทึกในแผนการสอนและจากการสอบถาม

การที่พฤติกรรมของครูในการจัดกิจกรรมตามแผนการสอนจรรยาศึกษา และความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการใช้แผนการสอนจรรยาศึกษาในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาดไม่แตกต่างกัน แม้ว่าสถานภาพต่าง ๆ เช่น วุฒิ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ประสบการณ์การสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สถานที่ตั้ง โรงเรียนจะต่างกันออกไป นั้นแสดงว่า แผนการสอนจรรยาศึกษา ฉบับปรับปรุงแก้ไขที่ดี นับว่าเป็นแผนการสอนที่ได้ให้รายละเอียดมากพอที่ครูจะสามารถดำเนินการตามแผนการสอนที่ปลูกฝังคุณธรรมให้เหมาะสมแก่ผู้เรียน และสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้อันเป็นการสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตรได้มากที่สุดจริง ดังที่ครูได้แสดงความคิดเห็นว่า แผนการสอนจรรยาศึกษา ฉบับปรับปรุงแก้ไขนี้ใช้ได้ดี ช่วยเพิ่มความเข้มข้นในการเรียนการสอนจรรยาศึกษา เพราะให้แนวทางในการปฏิบัติไว้ชัดเจน และครูมีความพอใจและเต็มใจที่จะปฏิบัติตามกิจกรรมตามแผนการสอน เพราะจุดประสงค์ ความคิดรวบยอด เนื้อหา กิจกรรม สื่อการสอนและการวัดผลที่ได้กำหนดไว้เข้าใจง่าย ครูสามารถปฏิบัติตามได้ เด็กก็เรียนสนุก ทั้งครูและนักเรียนมีเจตคติที่ดีและสนใจในความสำเร็จของจรรยาศึกษามากกว่าเดิม

สรุปได้ว่า พฤติกรรมการสอนของครูที่ปฏิบัติตามแผนการสอนจรรยาศึกษามีแนวการจัดกิจกรรมที่เน้นตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การที่พฤติกรรมของครูเป็นเช่นนี้ เพราะครูจัดกิจกรรมและใช้วัสดุอุปกรณ์หรือสื่อการสอนตามแผนการสอนซึ่งศูนย์พัฒนาหลักสูตรกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้ปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตร พฤติกรรมของครูจึงเปลี่ยนแปลงเป็นแนวทางเดียวกับหลักสูตร ดังนั้นแผนการสอนจรรยาศึกษา ฉบับปรับปรุงแก้ไข จึงสามารถทำให้การสอนของครูสัมฤทธิ์ผลตามจุดประสงค์และเป็นแนวทางที่ถูกต้อง

แต่จากการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาดอย่างใกล้ชิด ผู้วิจัยมีข้อสังเกตดังนี้

1. ครูผู้สอนที่มี เพศต่างกัน จะมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการควบคุมชั้นและบรรยากาศในชั้น การเนนกระบวนกรกลุ่ม และพฤติกรรมสรุปต่างกัน คือ ครูหญิงส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมกระตือรือร้น สนใจสอน พยายามจัดกิจกรรมอย่างเต็มที่ บรรยากาศมีความอบอุ่น สนุกสนานเป็นกันเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูหญิงส่วนใหญ่จะมีนิสัยรักเด็กใจเย็น มีความละเอียดถี่ถ้วน เอาใจใส่เด็กอย่างสม่ำเสมอ ไม่ละเลย เมื่อเด็กทำอะไรที่ไม่ซ้ำซากให้เด็กเบื่อหน่าย และโดยทั่วไปครูหญิงมีบุคลิกอ่อนโยน ละเอียดไม่ว่าครูชาย ทำให้บรรยากาศในห้องที่ครูหญิงสอนสนุกสนาน อบอุ่นด้วยความรัก ความเชื่อใจอันจะเป็นผลดีต่อการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย ดังที่ทัศนีย์ ผลเนื่องมา (2524 : 50) ได้ให้ความเห็นว่า การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนมีผลต่อประสิทธิภาพ การเรียนรู้ของนักเรียน ฉะนั้นอิทธิพลของการสร้างบรรยากาศนี้จึงมีมากพอที่จะปลุกฝังลักษณะนิสัยของเด็กได้ นอกจากการสร้างบรรยากาศแล้ว กรมวิชาการ (2525 : 3) ยังเสนอแนะไว้ว่า สิ่งที่คุณสอนทั้งระมัดระวังก็คือ การสอนจริยศึกษาต้องฝึกการปฏิบัติให้มากที่สุด และที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือ ครูสอนต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี พฤติกรรมดังกล่าว ครูหญิงส่วนใหญ่จะแสดงออกให้สังเกตเห็นได้มากกว่า ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ครูหญิงน่าจะมีเหมาะสมกว่าครูชายในการสอนจริยศึกษา ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1

2. ครูที่ ชำนาญการอบรม จริยศึกษาจะคัดแปลงกิจกรรมและวิธีการสอนในแผนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพและขนาดของชั้นเรียน ได้ดีกว่าครูที่ไม่ผ่านการอบรม ครูที่ผ่านการอบรมจริยศึกษามักจะเลี่ยงการสอนแบบสอนไปพร้อม ๆ กันทั้งชั้นมาเป็นสอนเป็นกลุ่มย่อย นักเรียนทุกคนทำกิจกรรมอย่างทั่วถึง บรรยากาศของห้องเรียนสนุกสนานมาก มีปฏิริยาโต้ตอบระหว่างครูและนักเรียนตลอดเวลาพฤติกรรมของครูในขณะจัดกิจกรรมมีความราบรื่น ไม่เกิดความชะงักงัน สับสน นักเรียนก็สามารถจับประเด็นสำคัญได้จากกิจกรรมที่ทำด้วย ผู้วิจัยเห็นด้วยกับ ฮาริส (Haris อ้างถึงใน กิรติ ศรีวิเชียร 2522 : 34) ที่กล่าวไว้ว่า ครูจริยศึกษาก็เหมือนครูวิทยาศาสตร์หรือครูด้านอื่น ๆ ที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องจริยธรรมอย่างดี ทั้งด้านความรู้หลักจริยธรรม พัฒนาการทางจิตจริยธรรมของมนุษย์ เทคนิควิธีสอน หรือวิธีการปลูกฝังจริยธรรม ฯลฯ นั่นคือครูที่จะสอนจริยศึกษาจำเป็นต้องได้รับการศึกษาหรือฝึกอบรมมา โดยเฉพาะในเรื่องของจริยธรรมและเทคนิคการถ่ายทอด และผู้วิจัยเห็นว่าผู้ที่ผ่านการอบรมจริยศึกษามาแล้วนี้ ช่วยทำให้แผนการสอนจริยศึกษานั้น ได้ผลสมบูรณ์ในแง่

การนำไปใช้มากกว่า ดังนั้นจึงเห็นว่าครูที่ผ่านการอบรมจรรยาศึกษามีสมรรถภาพในการสอนที่มีประสิทธิภาพดีกว่าผู้ที่ไม่ได้ผ่านการอบรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อผู้พัฒนาหลักสูตรและแผนการสอน

การเน้นกระบวนการกลุ่ม, การแสดงบทบาทสมมติ, การสร้างสถานการณ์จำลอง, และการเล่นเกม เป็นเทคนิควิธีการสอนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทั่วไปของจรรยาศึกษา ซึ่งมุ่งในด้านเจตพิสัย เป็นการสอนที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในตัวผู้เรียน แต่ปรากฏว่า ครูปฏิบัติน้อย จึงน่าที่จะศึกษาว่าเป็นเพราะสาเหตุอะไรทำให้ไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวได้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และควรที่จะเพิ่มหรือปรับปรุงแผนการสอนเพื่อให้ครูนำไปใช้ได้เหมาะสมกับนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะต่อครู

2.1 ควรศึกษาเนื้อหาจรรยาศึกษาอย่างลึกซึ้งและศึกษาเทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องกลุ่มสัมพันธ์ การแสดงบทบาทสมมติ การสร้างสถานการณ์จำลอง และการเล่นเกม เพื่อให้การจัดกิจกรรมตามแผนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 ควรส่งเสริมให้นักเรียนฝึกการทำงาน ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อยอย่างมีระบบระเบียบ

2.3 หลังจากสอนคุณธรรมในแผนการสอนแต่ละเรื่องจบลงแล้ว ครูควรบันทึกผลการสังเกตการปฏิบัติคุณของนักเรียน เพื่อประเมินผลและติดตามผลการปฏิบัติของนักเรียนเกี่ยวกับคุณธรรมค่านั้น ๆ อย่างจริงจัง เป็นระยะ ๆ คอเนื่องกันไปตลอดปี

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการจัดผู้วิจัยเป็นคณะ เพื่อสามารถสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในการจัดกิจกรรมจรรยาศึกษาให้ได้ตัวอย่างประชากรมากขึ้น และขยายพื้นที่ของการ

วิจัย ใ้กว้างขวางขึ้นในระดับภาคการศึกษาทุกภาค เพื่อรวบรวมผลมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงการเรียนการสอนจรรยาวิชาตามหลักสูตร พุทธศักราช 2521 ให้ได้ผลสมบูรณ์ที่สุด

3.2 ควรใ้มีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ระหว่างนักเรียนที่ใช้แผนการสอนจรรยาวิชากับครูที่ไม่ใช้แผนการสอนจรรยาวิชา เพื่อจะศึกษาว่าพฤติกรรมการสอนของครู มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจรรยาวิชาของนักเรียนหรือไม่

3.3 ควรใ้มีการศึกษาพฤติกรรมการสอนจรรยาวิชาของครูในระดับอื่นทุกระดับ เพื่อจะทราบว่ามึลักษณะเป็นอย่างไร มีความสอดคล้องกับหลักสูตร ความถูกต้อง เหมาะสมของวิธีสอนและผู้นเรียนหรือไม่เพียงใด

คุนยวิทยทรพยากร
จุพาลงกรณ์มหาวิทยาฬย